

c) možný dopad ratifikácie na štátny rozpočet a podnikateľské subjekty

Ratifikácia Dohovoru z Espoo nebude mať vplyv na štátny rozpočet Slovenskej republiky. Podľa § 40 zákona náklady spojené s posudzovaním vplyvov činností podľa tohto zákona vrátane nákladov na posudzovanie vplyvov činností presahujúcich štátne hranice znáša navrhovateľ okrem nákladov spojených s účasťou jednotlivých účastníkov procesu posudzovania (orgány, obce, verejnosť, občianske iniciatívy, občianske združenia) na procese, ktoré znášajú tieto subjekty.

Náklady vyplývajúce z plnenia záväzkov Dohovoru z Espoo predstavujú zanedbateľné zvýšenie doterajších nákladov vynakladaných na posudzovanie vplyvov na životné prostredie podľa zákona a obyčajne sú spojené s prekladom časti vypracovaných dokumentácií do jazyka dotknutej krajiny.

Z predchádzajúcej analýzy vyplýva, že v Slovenskej republike sú v súčasnosti vytvorené legislatívne i inštitucionálne predpoklady na plnenie záväzkov vyplývajúcich z Dohovoru z Espoo. Návrh ratifikácie bol medzirezortne pripomienkovaný, predložený na rokovanie vlády SR a následne na rokovanie Národnej rady SR.

Ingrid Belčáková, Daniela Gindlová, Dagmar Petříková

ÚLOHY CENTIER PRE POSUDZOVANIE VPLYVOV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE PÔSOBIACE V SR

Prijatím zákona NR SR č. 127/94 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie (ďalej "zákon") sa otvorilo pole pôsobnosti aj pre fungovanie centier pre zabezpečenie tejto problematiky na Slovensku, ktoré vznikli ako iniciatívy na podporu prípravy zákona a ďalej slúžia na podporu skvalitnenia procesu posudzovania a zabezpečenia vyššej informovanosti odbornej verejnosti. Podobne ako v iných krajinách, tieto centrá vznikli pri univerzitách a predstavujú nezávislú činnosť, rozvíjanú na akademickej pôde, s úmyslom obohatiť proces posudzovania o nové koncepčné a myšlienkové dimenzie. Pri príležitosti päťročného jubilea nadobudnutia platnosti zákona zamerali sme pozornosť aj na zhodnotenie aktivít Centier pre posudzovanie vplyvov na životné prostredie (ďalej "Centrá EIA") a významu úloh, ktoré plnia v praxi.

V Slovenskej republike vzniklo od r. 1992 viacero Centier EIA. Viac-menej všetky pôsobia v rámci univerzitných pracovísk, ako iniciatíva katedier potvrdená univerzitou, a ich zameranie je možné sústrediť do troch výrazných obsahových okruhov:

a) teória a metodológia EIA, vrátane strategického hodnotenia koncepcií, plánov a programov vrátane územno-plánovacej dokumentácie na regionálnej a sídelnej úrovni

b) práca s verejnosťou v oblasti tvorby životného prostredia

c) posudzovanie jednotlivých rezortných činností (chemické a potravinárske technológie, poľnohospodárske činnosti, činnosti ťažkého priemyslu a pod.).

Pôsobenie každého z centier EIA sa uplatňuje vo všetkých okruhoch, aj keď sú tieto pre istú činnosť špecifikované a dominantné. V oblasti problematiky prvého okruhu sa uplatňujú predovšetkým Centrum EIA pri Katedre krajinnej ekológie PRIF UK Bratislava a Centrum EIA pri FA STU. Vedúce postavenie v oblasti práce s verejnosťou zaujíma Centrum EIA pri FA STU, ktoré pôsobí pri Katedre humanistiky, teórie architektúry a urbanizmu FA STU, ktorá spolu s Katedrou ekologicky a experimentálne viazanej tvorby a Katedrou krajinnej a parkovej architektúry plní úlohy aj v súvislosti s územno-plánovacími a investičnými procesmi. V rámci tretieho okruhu sa aktívne zapája do procesov hodnotenia vplyvov chemických a potravinárskych výrobných jednotiek na životné prostredie Centrum EIA pri Katedre životného prostredia CHTF STU. Posudzovaniu vplyvov poľnohospodárskej činnosti na životné prostredie sa venuje Centrum EIA pri SPU Nitra a posudzovaniu vplyvov ťažkého priemyslu na životné prostredie Centrum EIA (BERG - baníctvo, ekológia, riadenie, geotechnológia) pri TU Košice.

Centrá EIA sa zameriavajú na tieto aktivity:

1. Zabezpečovanie implementácie zákona, predovšetkým pri:

- poskytovaní informačných, konzultačných a poradenských služieb pre účastníkov procesu posudzovania
- vypracovávaní stanovísk a posudkov pre potreby MŽP SR v oblasti posudzovania vplyvov na životné prostredie
- vypracovávaní metodických príručiek k zákonu,

- metodickom zabezpečovaní školení, seminárov a kurzov pre účastníkov procesu posudzovania,
- výučbe študentov denného a doktorandského štúdia.

2. Zabezpečovanie kontaktov s ďalšími domácimi a zahraničnými organizáciami, ktoré sa podieľajú na rozvoji metodologických postupov pri posudzovaní vplyvov činností na životné prostredie.

3. Účasť na vedecko-technických projektoch a grantoch zameraných na metodické postupy uplatňované v procese posudzovania vplyvov na životné prostredie.

Všetky Centrá sa venujú školiacim, konzultačným a publikačným činnostiam, ktoré sú zamerané na šírenie informácií v rámci ich profesionálnych okruhov. Vzhľadom na to, že Centrá pôsobia na univerzitách a rozvíjajú svoju činnosť na akademickej pôde, rozvíjajú svoje aktivity aj v rámci vlastných školských pracovísk. Obsahovo vstupujú do študijných plánov zavádzaním špecializovaných predmetov o posudzovaní vplyvov na životné prostredie pre poslucháčov svojich fakúlt.

Na CHTF STU sa od šk. roku 1998/99 prednáša pre poslucháčov 5. ročníka všetkých študijných odborov (cca 250 poslucháčov) predmet "Posudzovanie vplyvov technológií na životné prostredie a legislatíva životného prostredia", ku ktorému boli vydané v minulom roku aj skriptá.

Na PRIF UK je v rámci Katedry krajinskej ekológie zabezpečená výučba povinného predmetu "Posudzovanie vplyvov na životné prostredie" pre 4. ročník odboru Environmentalistika a učiteľské kombinácie Environmentalistika/Biológia a Environmentalistika/Chémia a povinného predmetu "Práca s verejnosťou a environmentálne vyjednávanie".

Na FA STU sa prednáša pre 4. ročník predmet "Posudzovanie vplyvu stavieb na životné prostredie", ktorý bol zavedený do učebných osnov z tých dôvodov, lebo problematika EIA/SEA (environmental impact assessment - strategic environmental assessment) je vo svete známa ako progresívna metóda v environmentálnom manažmente v súvislosti s investičnou výstavbou a tvorbou územno-plánovacej dokumentácie na sídelnej a regionálnej úrovni. Problematika sociálnej participácie je obsahovo zahrnutá do predmetu "História a morfológia verejných funkcií" na druhom stupni štúdia. Zavedenie týchto predmetov do edukačnej činnosti fakúlt je významným prvkom rozšírenej prípravy absolventov, ktorí predstavujú potenciálnu odbornú bázu pre oblasť posudzovania vplyvov na životné prostredie v budúcnosti. Študenti získajú prostredníctvom týchto predmetov najmä nasledovné schopnosti:

- budú ovládať proces posudzovania a jeho nadväznosť na investičnú prípravu projektov a proces tvorby územno-plánovacej dokumentácie,

- schopnosti používať metódy a techniky hodnotenia vplyvov stavieb na životné prostredie (líniové stavby, technologické celky, obytné súbory, priestorové koncepcie vybraných sídelných útvarov a veľkých územných celkov),

- majú prehľad o konkrétnych príkladoch aplikácie postupov EIA pri posudzovaní projektovej dokumentácie stavieb a vybranej územno-plánovacej dokumentácie,

- získavajú väčšiu možnosť uplatnenia sa v procese investičnej prípravy veľkých projektov a tvorby a hodnotenia územno-plánovacej dokumentácie, aplikácie projektov v rámci European Structure Fund a ISPA.

Centrá EIA sa organizačne a metodicky podieľali na príprave seminárov a školení s účasťou zahraničných lektorov (amerických, holandských, anglických, rakúskych a nemeckých), ktoré sa konali v rokoch 1993-1994 k návrhu zákona o posudzovaní a ktoré významne prispeli k progresívnemu zneniu zákona. Boli organizované v spolupráci so zahraničnými inštitúciami a medzinárodnými programami ako ETP (Environmental Training Project for Central and Eastern Europe), Center for International Law Washington, D.C. a EIA Centre at University of Manchester. Seminára a školenia, ktoré organizovali alebo spoluorganizovali Centrá EIA sa uskutočňovali aj v ďalších rokoch po prijatí zákona a významnou mierou prispeli k objasneniu procesu posudzovania najmä pre široký okruh odborníkov. Školiaca činnosť mimo akademického prostredia vysokých škôl je nasmerovaná na ďalšie profesionálne vzdelávanie, ktoré sa konajú v rámci programu UNDP - Capacity 21 pre Slovenskú republiku "Budovanie siete na podporu environmentálneho hodnotenia a trvalej udržateľnosti v Slovenskej republike" a v rámci programu PHARE - Tempus CME "Európska politika v regionálnom a lokálnom plánovaní" v rokoch 1998-99 pre miestnu štátnu správu a samosprávu. Samotné Centrá neorganizujú kurzy končiace certifikátom, ale členovia Centier pravidelne prednášajú danú problematiku v rámci školení podľa Vyhlášky MŽP SR č. 52/1995 Z.z. o zozname odborne spôsobilých osôb na posudzovanie vplyvov činností na životné prostredie. Väčšina členov Centier je vedená v zozname odborne spôsobilých osôb na posudzovanie vplyvov činností na životné prostredie podľa tejto istej vyhlášky, v členení na odbory a oblasti, v nadväznosti na ich špecifické zameranie. Z Centra EIA pri FA STU a z Centra EIA pri SPU Nitra sú aj dvaja členovia Komisie pre overenie splnenia podmienok na zapísanie do zoznamu odborne spôsobilých osôb pre posudzovanie vplyvov činností na životné prostredie.

Významná je spolupráca Centier na zahraničných projektoch NATO/CCMS Pilot Study "Methodology, focalisation, evaluation and scope of EIA", REC

Budapest (Regional Environmental Centre) "Public Participation in CEE countries", v rámci ktorého sa konali domáce aj zahraničné semináre a bol vydaný "Manuál k účasti verejnosti v procese environmentálneho rozhodovania - súčasný stav a výhľad do budúcnosti v SR" a ICLEI (International Council for Local Environmental Initiatives) "ICLEI's Guide to Environmental Management for Local Authorities in CEE countries", ktorá obohacuje a rozvíja prístup k problematike posudzovania vplyvov na životné prostredie na všetkých úrovniach - od strategickej a metodologickej až po miestnu rozhodovacia prax. Na základe účasti na medzinárodných projektoch sa tiež darí rozvíjať zahraničnú spoluprácu centier, ktorá je ďalej podporovaná aj členstvom jednotlivých členov našich Centier v medzinárodnej sieti EIA Trainers, ktorú vedie EIA Centrum pri Univerzite v Manchestri v Anglicku s podporou Európskej Komisie a ktoré je dôležitým zdrojom informácií o najnovšom vývoji problematiky posudzovania v Európe a vo svete.

Centrá sa podieľali na vypracovaní príručiek pre potreby MŽP SR v rámci projektu "Vypracovanie metodických príručiek a zabezpečenie vybraných častí vzdelávacieho programu pre účinné uplatňovanie zákona NR SR č. 127/1994 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie v r. 1994 - 1998 (Všeobecná príručka k zákonu, Hodnotenie návrhov rozvojových koncepcií, Metodika pre posudzovanie ÚPD na regionálnej a sídelnej úrovni, Environmentálne viackriteriálne systémy, Ekologická únosnosť, Zdroje informácií, Kritériá pre hodnotenie kvality dokumentácie, Viackriteriálne vyhodnocovanie riešení v procese posudzovania vplyvov na životné prostredie, Hodnotenie vplyvov chemických technológií na životné prostredie, Účasť verejnosti v procese posudzovania a ďalšie).

Z ďalších vypracovaných štúdií sú najpodstatnejšie tie ktoré boli vypracované v r. 1995-1998 Centrom EIA pri Katedre krajinej ekológie PRIFUK a Centrom EIA pri FA STU v rámci projektov týkajúcich sa strategického environmentálneho hodnotenia, ktorých výstupom boli bolo Strategické environmentálne hodnotenie (SEA) ako jeden z nástrojov realizácie environmentálnej politiky a stratégie trvalo udržateľného rozvoja, pričom Centrum EIA pri Katedre krajinej ekológie PRIFUK sa zameralo na "Environmentálne hodnotenie zásadných rozvojových koncepcií" a Centrum EIA pri FA STU na "Environmentálne hodnotenie ÚPD" (podľa § 35 zákona NR SR č. 127/1994 Z.z.).

Z EIA/SEA pilotných projektov sa Centrum EIA pri Katedre krajinej ekológie PRIF UK a Centrum EIA pri FA STU podieľalo na medzinárodnom projekte "Sofia Initiative on Environmental Impact Assessment" ktorého hlavným koordinátorom je Regional Environmental Centre (REC) pre strednú a východnú Európu so sídlom v Szentendre. Tento projekt sa zameriava na

aktuálne otázky EIA/SEA v krajinách strednej a východnej Európy.

Centrá EIA rozvíjajú svoju koncepčnú a odbornú činnosť ako nezávislú a podpornú pre spolupracujúce inštitúcie, ktoré sú činné v problematike posudzovania vplyvov na životné prostredie, čo predstavuje jednoznačne ich pozitívny prínos v procese implementácie EIA/SEA v Slovenskej Republike.

Tasks of the environmental impact assessment centres operating in the Slovak Republic

Over the recent years we witness a considerable increase in the numbers of the environmental impact assessment (EIA) centres in Slovakia. These centres have been set up to provide better information, international training courses, research studies, consultations and manuals as well as other related activities on EIA. All of them have been established within the university environment and implement the EIA approach and methodology into the curricula of their universities. They are also active in networking among other European EIA centres.

Autori článkov k téme Uplatňovanie zákona NR SR č. 127/94 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie

---

Doc. RNDr. Mária Kozová, CSc., PRIF UK Bratislava
JUDr. Ing. Štefan Úradníček, PEDOHYD, Bratislava
Ing. Viera Husková, MŽP SR
Ing. Milan Luciak, MŽP SR
Ing. Ingrid Krištinová, SAŽP Banská Bystrica
Ing. Zuzana Lieskovská, SAŽP Banská Bystrica
RNDr. Katarína Pavličková, CSc., PRIF UK Bratislava
Mgr. Peter Krasnec, PRIF UK Bratislava
Mgr. Rastislav Vrbenský, REC pre krajiny strednej a východnej Európy, Bratislava
Doc. Ing. arch. Maroš Finka, CSc., FA STU Bratislava
RNDr. Ingrid Belčáková, FA STU Bratislava
PhDr. Ivan Kusý, CSc., FA STU Bratislava
PhDr. Dagmar Petriková, CSc., FA STU Bratislava
PhDr. Daniela Gindlová, FA STU Bratislava
JUDr. Božena Gašpariková, CSc., MŽP SR
RNDr. Miroslav Martiš, ÚAE LF ČZU, Praha
RNDr. Ing. Vladimír Zdražil, ÚAE LF ČZU, Praha
RNDr. Anton Darnady, ENVICONSULT, s.r.o., Žilina
Mgr. Ivan Pirman, ENVICONSULT, s.r.o., Žilina
Ing. Ján Bodnár, CSc., BODING, Bratislava
Ing. František Burger, CSc., ÚH SAV, Bratislava
Ing. Jozef Marko, CSc., IVASO, s.r.o. Bratislava
RNDr. Dušan Mandák, EKOSPOL, Banská Bystrica
RNDr. Soňa Antalová, CSc., ECO-AS, s.r.o., Bratislava
